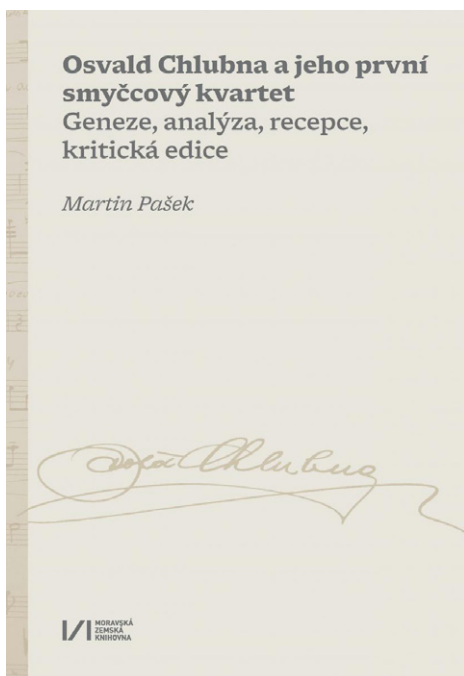

Pašek, Martin: *Osvald Chlubna a jeho první smyčcový kvartet: geneze, analýza, recepc*

Lucia Maloveská

Pašek, Martin

Osvald Chlubna a jeho první smyčcový kvartet: geneze, analýza, recepc

Brno: Moravská zemská knihovna, 2021. 221 stran.
ISBN 978-80-7051-309-5.

Jediný z významných Janáčkových žáků, o němž neexistuje ucelená monografie. Tak píše o Osvald Chlubnovi Martin Pašek ve své knize *Osvald Chlubna a jeho první smyčcový kvartet: geneze, analýza, recepc* a vysvětluje tím, proč se odkazem tohoto brněnského autora zabývá. Způsob, jaký si Pašek pro uchopení Chlubnova odkazu vybírá, je přitom přinejmenším v českém kontextu relativně neobvyklý. V rámci jedné publikace kombinuje muzikologickou studii založenou na studiu dostupných zdrojů s kritickou edicí skladatelova *Smyčcového kvartetu č. 1*.

Kniha Martina Paška je výsledkem rozsáhlého autorova bádání, které zhodnotil nejen v této publikaci, ale i ve své diplomové práci¹ a v několika dalších textech.² Systematický zájem o Chlubnovu osobnost je v Paškově publikaci zřejmý v několika aspektech. Pašek staví text na zevrubné znalosti problematiky a podrobné rešerši pramenů. Zároveň je schopen kvantum získaných informací strukturovat a vybírat,

¹ Martin Pašek. *Osvald Chlubna: Smyčcový kvartet č. 1 g moll, op. 21 – monografie díla*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2017.

² Martin Pašek. „Činnost Osvalda Chlubny za druhé světové války. Helfertův kroužek a události z let 1939–1945“. *Opus musicum*. 2019, roč. 51, č. 4, s. 26–41.

s kterými fakty čtenáře obeznámí. Velmi přínosné je i Paškovo zasazování informací do dobového kontextu. Sama jsem knihu četla z pozice, že o Chlubnovi vím jen několik základních údajů; během čtení jsem se ale mohla opřít o známější skutečnosti, k nimž Pašek Chlubnovo působení vztahuje.³ I díky tomu by mohla kniha zaujmout zejména ty, kteří se zajímají o brněnské hudebníky nebo o vliv Leoše Janáčka.

Stěžejním tématem publikace je Chlubnův *Smyčcový kvartet č. 1 g moll, op. 21*. V tomto smyslu můžeme první, výlučně textovou část brát jako shrnující pojednání, díky němuž získává čtenář kontext pro další, užěji profilovanou část knihy.⁴ Oddíl knihy věnovaný kritické edici kvartetu a jeho rozboru pokrývá téměř tři čtvrtiny knihy a podrobnost, s jakou se Pašek skladbě věnuje, výrazně převyšuje míru podrobnosti, s níž píše o Chlubnově životě a díle.

První část knihy rozděluje Pašek na několik kapitol: *Život Osvalda Chlubny, Chlubnovo dílo hudební a Chlubnovo dílo nehudební*. Chvályhodnou součástí textu je výčet a zhodnocení pramenů, s nimiž autor pracoval, uvedený hned na začátku celého pojednání. Jmenuje zmínky v tisku, hesla z hudebních slovníků a na prvním místě

pokus o Chlubnovu monografii od Mileny Černoehorské.⁵ Výčtem pramenů zároveň Pašek dokazuje, že literatury o Chlubnovi zatím nevzniklo mnoho. V dalším textu se Pašek věnuje Chlubnově studiu, zaměstnáním, oceněním; jednu podkapitolu vymezuje pro vztahy s Helfertem a Janáčkem. V těchto krátkých textech se Pašek často opírá o Chlubnovu korespondenci. Kapitola má spíše přehledový charakter, vzhledem k její stručnosti tak text občas překvapivě zatěžují některé nadbytečné detaily.⁶

I v kapitole o Chlubnově hudebním díle Pašek často vychází ze skladatelových vlastních vyjádření nebo z recenzí jeho děl v dobovém tisku. Pašek kapitolu rozděluje podle hudebních žánrů, čímž dosahuje přehledného členění. Blíží se však spíše k rejstříku skladatelových děl než k charakterizaci jeho tvorby a hudebního jazyka. Pašek sice poukazuje na zvláštnosti týkající se kompozic (například absence taktových čar v některých skladbách), více se ale soustředí na mimohudební okolnosti nebo události, které Chlubnu ovlivnily.⁷ Případné komentáře o Chlubnově stylu jsou navíc poněkud nekonkrétní.⁸

Druhá část knihy je věnována samotnému *Smyčcovému kvartetu č. 1*. Za velmi

³ Mezi takovéto záchytné body patří Chlubnův vztah k Leoši Janáčkovu a Vladimíru Helfertovi, které Pašek přímo jmenuje jako nejbližší skladatelovy přátele.

⁴ Ostatně i sám autor chápe první část knihy spíše jako krátký úvod, bez ambice „komplexního zpracování Chlubnova života a díla“.

⁵ Vydána byla pouze část monografie. Milena Černoehorská. „Písňová tvorba Osvalda Chlubny“. *Časopis Moravského musea: vědy společenské*. 1959, roč. 4, s. 179–192.

⁶ Jako příklad uveďme poznámku o nesrovnalostech v katalogích a třídních knihách varhanické školy.

⁷ Pašek zmiňuje například narození syna, smrt manželky, deprese, ale i politicko-společenské události, například smrt Tomáše Garriguea Masaryka.

⁸ Na jednom místě jmenuje Pašek jako typické znaky „bohatou barevnost a instrumentační umění“.

přínosné považují, že autor přistupuje ke konkrétním krokům k oživení Chlubnova odkazu a představuje kvalitní notový materiál jednoho z autorových děl. Trochu nepřesvědčivě na mě ale působí výběr skladby, chybí zdůvodnění, proč si Pašek vybral právě tuto kompozici. Sám totiž nepřímo zmiňuje, že Chlubna toto dílo za nijak výjimečné nepovažoval.

Tato dílčí výtka nemění nic na tom, že kritická edice *Smyčcového kvartetu č. 1* je vypracována velmi kvalitně a zahrnuje všechny náležitosti takového typu vydání. Pašek se nejdřív věnuje vzniku díla, a to včetně popisu jeho úprav do různých verzí. Následuje analýza a podkapitola věnovaná recepci a interpretaci díla. V analýze se autor zaměřuje především na formu, tonální plán a motivicko-tematickou práci, rozbor opatřuje početnými notovými ukázkami. Schéma jednotlivých vět vhodně shrnuje do tabulek. Místy však analýza působí pouze jako popis průběhu díla – jasnější pojednání jednotlivých složek nebo snaha o zobecnění vyzorovaných jevů by mohla analýze dodat na zajímavosti.

Kritickou edici uvozuje Pašek obrazovými ukázkami pramenů, po nich následuje samotná partitura. Ta je připravena velmi kvalitně, byť by se jí snad daly vytknout drobné grafické nedokonalosti.⁹ Důležitou součástí je kritická zpráva s vyhodnocením pramenů¹⁰ a popis edičních zásad.¹¹ Rozsáhlý aparát edičních poznámek se týká především rozdílů mezi předkládanou partiturou a autografem A1. Paškova ediční rozhodnutí působí věrohodně, jsou dostatečně podepřena studiem pramenů a přispívají k větší přehlednosti a jednotnějšímu zápisu.¹²

Martin Pašek předkládá poctivě připravenou, čtivou publikaci, v níž čtenáře přesvědčuje o tom, jak rozsáhlý a pečlivý jeho výzkum je. V závěru zároveň autor vyjadřuje přání, aby byla edice prvním krokem ke „chlubnovské renesanci“. Jestli se to povede, ukáže čas: za spolehlivý zdroj informací o Osvaldovi Chlubnovi a za vzácný příspěvek k literatuře o tomto skladateli ji však zcela určitě lze považovat už teď.

⁹ Ty se týkají především nesjednocené pozice dynamických, případně artikulačních značek.

¹⁰ Porovnává tři autografní partitury (A1–A3) a čtyři provozovací materiály včetně čistopisu partů.

¹¹ Pašek vychází ze zásad Milana Šolce a Jarmila Burghausera a z novějších kritických edic nakladatelství Bärenreiter.

¹² Například odstraňuje nadbytečné odrážky nebo doplňuje chybějící označení sextol.